

Olena SHCHERBAKOVA (Ukraine)

*** **

*L'étude est menée
dans le cadre de la préparation à la Conférence internationale*

«La Rhétorique en Europe»

(Saarbrücken, 9 – 13 octobre 2013)

*** **

SECTION 1: REDEN UND LERNEN

1. Резюме (укр.)

Авторка: **Олена ЩЕРБАКОВА (Україна)**, кандидат філологічних наук, доцент, старший науковий співробітник Інституту вищої освіти (відділ теорії та методології гуманітарної освіти), Національна академія педагогічних наук України (Київ).

Започаткувала дослідження з проблеми підвищення ефективності викладання риторикознавчих дисциплін у вищій школі України на засадах компетентнісного підходу. Має досвід викладання риторики у світських і духовних навчальних закладах України. Розробниця авторських проєктив-концепцій: “Центр риторичної культури”, “Бібліотека риторичних знань від А до Я”, “Риторика гармонізуючого діалогу” тощо. Авторка близько 50 публікацій із вивчення риторики у мас-медійній, філологічній і педагогічній галузях.

Тема: **Євроінтеграційний аспект дослідження риторики як навчально-виховної дисципліни у системі вищої гуманітарної освіти України початку ХХІ століття**

Резюме: *Статтю присвячено дослідженню риторики як навчально-виховної дисципліни у системі вищої гуманітарної освіти України початку ХХІ століття. Проблематика розглянута в євроінтеграційному аспекті вивчення даного питання. У викладі приділено увагу відображенню надбань європейської риторики у методичних розробках українських педагогів-риторів. Роботу виконано з нагоди підготовки до участі у Міжнародній конференції “Риторика в Європі” (Саарбрюккен, 2013).*

Ключові слова: *євроінтеграційний аспект, риторикознавчі дослідження, риторика як навчально-виховна дисципліна, надбання європейської риторики, вища гуманітарна освіта України початку ХХІ ст.*

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ РИТОРИКИ ЯК НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Межа нинішніх століть і тисячоліть презентує сучасну риторику як універсальну царину гуманітарного знання, яка дедалі упевненіше стає дорогоцінним надбанням багатьох культурно-освітніх закладів України і світу. До її вивчення прикута увага багатьох науковців і викладачів. Риторика, значення якої сьогодні важко переоцінити, є комплексною наукою, що інтегрує в собі низку суміжних дисциплін соціально-гуманітарного циклу – етику і логіку, філософію й естетику, історію культурологію, психологію і педагогіку, літературо- й мовознавство, теорії масових та соціальних комунікацій, журналістську й сценічну майстерність тощо. Вона є наукою про закони управління мисленнєво-мовленнєвою діяльністю людини (такі закони, що визначають ефективність, переконливість, доцільність, виразність її діяльності). Нами започатковано дослідження проблем підвищення ефективності викладання риторикознавчих дисциплін у вищій школі України на засадах компетентнісного підходу. Євроінтеграційний аспект дослідження дозволяє долучитися до вивчення кращих здобутків провідних фахівців у цій сфері знань і старань людства, зберігаючи при цьому своєрідність національних риторичних традицій.

За останнє десятиріччя світ побачили українськомовні видання і перевидання з назвами “Риторика”, “Риторика загальна та судова”, “Судова риторика”, “Ділова риторика”, “Прокурорська риторика”, “Основи риторики”, “Основи педагогічної риторики”, “Ораторське мистецтво”, “Основи ораторського мистецтва”, “Українська риторика”, “Мовленнєва комунікація”. У цих методичних розробках (посібниках, підручниках, словниках, хрестоматіях, практикумах), призначених для студентів вищих навчальних закладів (юристів, правників, філософів, дипломатів, журналістів, редакторів, філологів, психологів, педагогів, менеджерів, рекламистів, економістів, артистів тощо), відомі українські науковці (Семен Абрамович, Ніна Голуб, Юрій Єлісєвич, Галина Клімова, Наталія Колотілова, Зоряна Куньч, Любов Мацько, Ольга Олійник, Наталія Осипова, Галина Сагач, Михайло Требін, Марія Чікарькова й ін.) чималу увагу приділяють висвітленню надбань європейської риторики. Так, скажімо, у модулі державного стандарту “Риторика” виділено блок “Античні джерела риторики”. У ньому закладено розгляд таких питань, як: міфологічні витoki красномовства, передумови виникнення риторики у Стародавній Греції, подальший розвиток риторики у Давньому Римі, внесок найвидатніших ораторів античності (Перикла, Лісія, Горгія, Ісократ (почесно вшанованого на цій конференції), Демосфена, Сократа, Платона, Аристотеля, Цицерона, Квінтіліана, Тацита, Тертуліана, Августина Аврелія, Василя Кесарійського, Іоанна Златоустого й багатьох

інших промовців і проповідників), життєдіяльність яких мала незаперечний вплив на становлення світської та церковно-богословської риторики й ораторського мистецтва на наших вітчизняних теренах.

Із надбаннями європейської риторичної спадщини тісно пов'язаний практично кожний пункт із низки історико-теоретичних і прикладних питань (із їхніми подальшими – сучасними – інтерпретаціями), котрі розглядаються при вивченні риторикознавчих дисциплін (і супроводжують студентів вищих закладів освіти на кожному кроці їхнього навчання – від першого й до останнього курсу). Йдеться про вправність із техніки мовлення та постановки голосу професійного мовця; тренування у творенні власних промов і виразне читання зразків ораторської прози; показники класичного риторичного канону і складники моделі ораторської діяльності; методика й етапи підготовки публічного виступу; компоненти структури ораторського твору та якості хорошого оратора; уявлення про риторичний ідеал та специфіка системи образів ораторів античності; особливості жанрової палітри мистецтва красномовства і риси важливих риторичних категорій; стилі ораторських промов та ознаки їхньої майстерності; принципи конструктивної взаємодії оратора зі співрозмовниками та критерії оцінки риторичної культури мовця тощо.

Усе це свідчить на користь не до кінця оціненого, але потужного потенціалу риторики (з її скарбами і можливостями багатоманітного і різноспрямованого впливу на сучасну комунікативну аудиторію) у формуванні елітарної риторичної особистості початку XXI ст. – людини морально зрілої, усебічно розвиненої, риторично освіченої, професійно компетентної, свідомо відповідальної за свої риторичні вчинки перед прийдешніми поколіннями. Порухені питання є надзвичайно важливими для вивчення ролі, значення і місця риторики як навчально-виховної дисципліни у системі вищої гуманітарної освіти України початку XXI ст. Сподіваємося, що обговорення презентованої проблематики у рамках Міжнародної конференції “Риторика в Європі” знайде відгук у наших колег із будь-якої країни світу, а також сприятиме поглибленому осмисленню стану й нагальних потреб у визначеному процесі.

2. **Résumé (fran.)**

Auteur: **Olena SHCHERBAKOVA (Ukraine)**, PhD ès lettres, maître de conférences, chercheur principal de la théorie et méthodologie de l'enseignement en sciences à l'Institut d'enseignement supérieur, Académie nationale des sciences pédagogiques de l'Ukraine (Kiev).

A commencé les études dans le domaine de l'augmentation de l'efficacité de l'enseignement des disciplines rhétoriques dans les grandes écoles ukrainiennes en se basant sur l'approche par compétence. Expérience de l'enseignement de la rhétorique dans les établissements laïques et religieux.

Auteur des projets-concepts «Centre de la culture rhétorique»; «Bibliothèque des sciences rhétoriques de A à Z»; «Rhétorique d'un dialogue harmonieux» et autres. Auteur de plus de 50 publications sur l'étude de la rhétorique dans les domaines des mass-médias, philologie, pédagogie.

Thème: Aspect de l'intégration européenne dans l'étude de la rhétorique en tant qu'une discipline éducative dans le système de l'enseignement supérieur des sciences humaines en Ukraine au début du XXIe siècle

Résumé. *L'article est consacrée à l'étude de la rhétorique en tant qu'une discipline éducative dans le système de l'enseignement supérieur des sciences humaines en Ukraine au début du XXIe siècle. Ce sujet a été examiné dans l'aspect de l'étude de l'intégration européenne. Dans le discours nous avons prêté attention aux réflexions de recherches européennes consacrées à la rhétorique dans les développements méthodiques des enseignants ukrainiens. L'étude est menée dans le cadre de la préparation à la Conférence internationale «Rhéthorique en Europe» (Saarbrücken, 2013).*

Mots-clés: *aspect de l'intégration européenne, étude de la rhétorique, rhétorique en tant que discipline éducative, acquis de la rhétorique européenne, enseignement supérieur des sciences humaines en Ukraine au début du XXIe siècle.*

ASPECT DE L'INTÉGRATION EUROPÉENNE DE L'ÉTUDE DE LA RHÉTORIQUE COMME UNE DISCIPLINE EDUCATIVE DANS LE SYSTÈME DE L'ENSEIGNEMENT SUPÉRIEUR DES SCIENCES HUMAINES EN UKRAINE AU DÉBUT DE XXIe SIÈCLE

Au début du siècle et du nouveau millénaire nous percevons la rhétorique moderne en tant qu'un domaine universel des connaissances humaines, qui de plus en plus souvent devient une partie intégrante des cursus dans les établissements éducatifs et culturels en Ukraine, aussi bien que dans le monde entier. L'attention de nombreux scientifiques et enseignants est attirée à l'étude de la rhétorique. La rhétorique, dont l'importance est difficile de surestimer de nos jours, est une science complexe qui intègre une série des sciences humaines adjacentes – éthique et logique, philosophie et esthétique, histoire et culturologie, psychologie et pédagogie, littérature et linguistique, théorie de la communication massive et sociale, journalisme et mise en scène. Elle est une science sur les règles de gestion des activités mentale et de parole d'une personne (ce sont les règles qui définissent l'efficacité, la crédibilité, l'utilité, l'expression de ses activités). Nous avons entamé l'étude des problèmes d'augmentation de l'efficacité de l'enseignement des sciences rhétoriques dans les grandes écoles ukrainiennes en se basant sur l'approche par compétences. L'aspect européen de l'étude permet d'adhérer à l'étude des meilleures découvertes des spécialistes principaux dans ce domaine des sciences humaines, en gardant toutes les particularités des traditions rhétoriques nationales.

Pendant les dernières décennies, plusieurs éditions et rééditions en ukrainien sont parues, portant les titres suivants: «La rhétorique», «La rhétorique générale et judiciaire», «La rhétorique judiciaire», «La rhétorique d'affaires», «La rhétorique pour les procureurs», «Les bases de la rhétorique», «Les bases de la rhétorique pédagogique», «L'art de l'éloquence», «Les bases de l'art de l'éloquence», «La rhétorique en Ukraine», «La communication linguistique». Dans les présents ouvrages (manuels, dictionnaires, précis, traités) destinés aux étudiants des établissements d'enseignement supérieur (en droit, philosophie, diplomatie, lettres, journalisme, philologie, psychologie, pédagogie, gestion, publicité, économie, art et autres) les scientifiques ukrainiens connus (Semen Abramovytch, Nina Golub, Iuri Elisovenko, Halyna Klimova, Natalia Kolotilova, Zoriana Kuntch, Lubov Matsko, Olga Oliinik, Natalia Osipova, Halyna Sagatch, Mykhailo Trebin, Maria Tchikarkova, et autres) prêtent une attention particulière aux recherches sur la rhétorique européenne. Ainsi, dans le module «Rhétorique», approuvé par l'Etat, nous trouvons la matière «Origines antiques de la rhétorique». Les thèmes suivants y sont étudiés: les origines mythologiques de l'éloquence; le contexte de l'apparition de la rhétorique dans la Grèce Antique ; le développement de la rhétorique dans la Rome Antique; la contribution des meilleurs orateurs antiques (Periclès, Lysias, Gorgias, Isocrate (qui a été commémoré lors de la présente conférence), Démosthène, Socrate, Platon, Aristote, Cicéron, Quintilien, Tacite, Tertullien, Augustin d'Hippone, Basile de Césarée, Jean Chrysostome et beaucoup d'autres orateurs et prédicateurs), les activités desquels ont eu une influence inconditionnelle sur le développement de la rhétorique laïque et religieuse et de l'éloquence en Ukraine.

L'acquis de la rhétorique européenne est lié avec pratiquement chaque point des questions historiques, théoriques et pratiques (ainsi qu'avec leurs interprétations modernes) qui sont analysées lors de l'étude des matières rhétoriques (qui accompagnent les étudiants tout au long de leur parcours universitaire, de la première à la dernière année d'études). Il s'agit ici de la maîtrise des techniques de l'éloquence et de l'entraînement de la voix d'un orateur; la préparation à la composition de ses propres discours, ainsi qu'une lecture expressive de la prose oratoire; les composantes du canon rhétorique classique et éléments du modèle d'une activité oratoire; les méthodes et étapes de la préparation d'une intervention devant le public; les composantes de la structure d'une oeuvre oratoire; les qualités d'un bon orateur; la perception d'un idéal rhétorique et les spécificités du système des images oratoires chez les orateurs antiques; les particularités des genres rhétoriques et les traits spécifiques à chaque catégorie rhétorique; les styles des discours oratoires et les traits de la bonne qualité de ces discours; les principes de la communication constructive entre l'orateur et les interlocuteurs et les critères de l'évaluation de la culture rhétorique d'un intervenant; et autres.

Les points présentés certifient le potentiel puissant, mais insuffisamment évalué, de la rhétorique (avec ses trésors et possibilité d'influencer une audience moderne et communicative d'une manière différente et multi vectorielle) dans la

formation d'une personnalité élitare rhétorique du début du XXIe siècle – une personne mature sur le plan du moral, entièrement développée, ayant une formation rhétorique et une compétence professionnelle, ainsi qu'une conscience sur la responsabilité de ses actes rhétoriques devant les futures générations. Les questions évoquées ont une importance primordiale afin de pouvoir définir le rôle, la signification et la place occupés par la rhétorique en tant qu'une discipline éducative dans le système de l'enseignement supérieur des sciences humaines en Ukraine au début du XXIe siècle. Nous espérons que la discussion de la présente problématique dans le cadre de la conférence internationale «Rhétorique en Europe» intéressera nos collègues à travers le monde entier, contribuera à une compréhension avancée de l'état et des défis rencontrés dans le cadre du processus exposé.

3. Zusammenfassung (Deutsch)

Autor: **Olena SHCHERBAKOVA (Ukraine)**, Kandidat der philologischen Wissenschaften, Dozent, wissenschaftliche Mitarbeiterin der Abteilung Theorie und Methodik der Geisteswissenschaften Bildung im Institut von höherer Ausbildung nationale Akademie der pädagogischen Wissenschaften der Ukraine (Kiev).

Sie untersucht die Probleme, die mit der Erhöhung der Effektivität der Lehre der rhetorischen Fächer in der Hochschule der Ukraine verbunden sind. Sie hat Erfahrung im Rhetorikunterricht in weltlichen und religiösen Bildungseinrichtungen in der Ukraine. Herausgeber (Entwickler) von den eigenen Projekten-Konzepten: «Zentrum der rhetorischen Kultur», «Bibliothek der rhetorischen Kenntnisse von A bis Z», «Rhetorik bei dem harmonisierenden Dialog» u. s. w. Die Autorin von über 50 Veröffentlichungen über das Rhetorikstudium in den Bereichen: Massenmedien, Philologie und Pädagogik.

Thema: **Eurointegrationsaspekt der Studie der Rhetorik als pädagogischen Disziplin im Hochschulbereich humanitärer Ausbildung der Ukraine Beginn des XXI Jahrhunderts**

Zusammenfassung. *Der Artikel ist der Forschung der Rhetorik als pädagogischen Disziplin im Hochschulbereich humanitärer Ausbildung der Ukraine Anfangs des XXI Jahrhunderts gewidmet. Diese Problematik wird als Eurointegrationsaspekt betrachtet. In der Erklärung sind die Errungenschaften der Europäischen Rhetorik in der methodischen Entwicklungen der ukrainischen Rhetorik-Lehrer angezeigt. Die Arbeit bei der Vorbereitung zur Teilnahme an der internationalen Konferenz "ist Rhetorik in Europa" (Saarbrücken, 2013).*

Schlüsselwörter: *Eurointegrationsaspekt der Studie, Forschung, Rhetorik, Rhetorik Studien als pädagogischen Disziplin erreichen die Europäische Rhetorik der Hochschulen der Ukraine Beginn des XXI Jahrhunderts.*

EUROINTEGRATIONSASPEKT DER STUDIE DER RHETORIK

ALS PÄDAGOGISCHEN DISZIPLIN IM HOCHSCHULBEREICH HUMANITÄRER AUSBILDUNG DER UKRAINE BEGINN DES XXI JAHRHUNDERTS

An der Grenze unserer Jahrhunderte und Jahrtausende präsentiert sich die Rhetorik als ein universeller humanitärer Wissensbereich, der mit zunehmender Sicherheit zu einem wertvollen Eigentum vieler Bildungsstätten in der Ukraine und weltweit wird. Die Aufmerksamkeit vieler Wissenschaftler und Lehrer ist dem Rhetorikstudium gewidmet. Die Rhetorik, deren Bedeutung kaum zu überschätzen wäre, ist eine komplexe Wissenschaft, die in sich eine Reihe von verwandten Themen aus dem sozial-humanitären Bereich: Ethik und Logik, Philosophie und Ästhetik, Psychologie und Pädagogik, Literatur und Sprachwissenschaft, Kulturwissenschaft und Gesellschaftstheorie, Massenkommunikation, Publizistik und Theaterwissenschaft u. ä. einschließt. Das ist eine Wissenschaft über die Gesetze der kognitiven Steuerung der Denk- und Sprechfähigkeit des Menschen (Gesetze, die die Effektivität, Überzeugungskraft, die Zweckmäßigkeit und Ausdrucksfähigkeit ihrer Tätigkeit beschreiben). Wir haben mit der Forschung der Probleme der Effektivitätssteigerung in dem Unterricht der Rhetorikhaltiger Disziplinen an den ukrainischen Hochschulen, ausgehend von dem Kompetenzansatz, angefangen. Der Eurointegrationsaspekt der Studie erlaubt es uns, an dem Studium der besten Leistungen der führenden Experten auf diesem Gebiet des Wissens und des Trachtens der Menschheit teilzuhaben, wobei die Identität der nationalen rhetorischen Traditionen bewahrt wird.

In den letzten Jahrzehnten hat die Welt bereits ukrainische Veröffentlichungen und Nachdrucke wie "Rhetorik", "Rhetorik allgemeine und forensische", "Juristische Rhetorik", "Geschäftsrhetorik", "Rhetorik für die Staatsanwaltschaft", "Grundlagen der Rhetorik", "Grundlagen der pädagogischen Rhetorik", "Sprechkunst", "Grundlagen der Sprechkunst", "Ukrainische Rhetorik" und "Sprachliche Kommunikation" gesehen. In diesen methodischen Ausarbeitungen (Handbücher, Lehrbücher, Wörterbücher, Anthologien, Praktika) für Studierende der Hochschulen (Rechtsanwälte, Juristen, Philosophen, Diplomaten, Journalisten, Redakteure, Linguisten, Psychologen, Pädagogen, Manager, Werber, Ökonomen, Künstler, etc.), widmen berühmte ukrainische Wissenschaftler (Semen Abramovich, Nina Golub, Yuri Elisovenko, Galina Klimova, Natalia Kolotilova, Zoriana Kunch, Lubov Matsko, Olga Oleynik, Natalia Osipova, Galina Sagach, Michael Trebin, Maria Chikarkova, etc.) große Aufmerksamkeit der Beleuchtung von Einsichten und Erkenntnissen der europäischen Rhetorik. So, zum Beispiel, ist in dem staatlichen Standardmodul "Rhetorik" ein Block dem Thema "Antike Quellen der Rhetorik" gewidmet. Er umfasst solche Punkte wie: die mythologischen Ursprünge der Redekunst, Voraussetzungen für die Rhetorik im Altgriechenland, die Entwicklung der Rhetorik im römischen Reich, der Beitrag der bedeutender Redner der Antike (Perikles, Lysias, Gorgias, Isokrates (ehrenvoll auf dieser Konferenz erwähnt), Demosthenes, Sokrates, Plato,

Aristoteles, Cicero, Quintilian, Tacitus, Tertullian, Augustinus von Hippo, Basilius von Caesarea, Johannes Chrysostomus und viele andere Redner und Prediger), deren Lebensführung einen unbestreitbaren Einfluss auf die Bildung der weltlichen und geistlich-theologischen Rhetorik und Redekunst in unserem heimischen Raum hatte.

Mit den Errungenschaften der europäischen rhetorischen Nachkommenschaft ist jeder Punkt aus der Reihe der geschichtlich-theoretischen und angewandten Fragen (mit ihren späteren modernen – Interpretationen), die in der Studie der Ritorikkundiger Disziplinen betrachtet werden, (und Studenten der Hochschulen bei jedem Schritt ihrer Ausbildung – von der ersten und bis zum letzten Kurs begleiten) eng verbunden. Es geht um die Geschicklichkeit in der Sprechtechnik und die Stimmausbildung bei den professionellen Sprecher, Unterricht zum Schreiben der eigenen Reden und Lesen ausdrucksstarken Leseproben von rhetorischen Prosa; die Indikatoren der klassischen rhetorischen Kanons und Komponente des Modells der rhetorischen Technik und Methodik und Schritte zu der Vorbereitung einer öffentlichen Rede; Komponenten der Struktur eines Redewerkes und die Eigenschaften von einem guten Redner; die Vorstellung über die rhetorische Leitbilder und die Besonderheiten der Gedankenbilder der Sprechern der Antike, vor allem die Eigenschaften der Redekunstgenrepalette und rhetorische Merkmale der wichtigsten historischen Kategorien bei der rhetorischen Redensart und Merkmale ihres Könnens; die Prinzipien der konstruktiven Zusammenarbeit des Sprechers mit den Gesprächspartner und Kriterien für die Bewertung der rhetorischen Kultur des Sprechers etc.

Das alles spricht für den jetzt noch unterschätzen aber sehr leistungsstarken Potenzial der Rhetorik (mit deren Schätzen und Möglichkeiten der differenzierten und uneinheitlichen Einwirkung auf das moderne kommunikative Auditorium) bei der Bildung elitärer historischer Persönlichkeit am Anfang des XXI Jahrhundert. Einer Persönlichkeit, die moralisch gefestigt, allseitig entwickelt, rhetorisch gebildet, professionell kompetent und bedacht ist. Einen Menschen, der bewusst für das eigene rhetorische Handeln die Verantwortung vor den nächsten Generationen übernehmen kann. Die behandelten Fragen haben eine enorme Bedeutung für die Untersuchung der Rolle, des Einflusses und der Stellung der Rhetorik als ein Studienfach in dem humanitären Hochschulbildungssystem in der Ukraine am Anfang des XXI Jahrhundert. Wir hoffen, dass diese Erörterung auf ein Echo bei unseren Kollegen weltweit stößt, und zu der vertieften Untersuchung des Zustandes und dringlicher Bedürfnisse in einem bestimmten Prozess beitragen wird.

4. Резюме (рус.)

Автор: Елена ЩЕРБАКОВА (Украина), кандидат филологических наук, доцент, старший научный сотрудник Института высшего

образования (отдел теории и методологии гуманитарного образования), Национальная академия педагогических наук Украины (Киев).

Приступила к исследованию проблемы повышения эффективности преподавания риториковедческих дисциплин в высшей школе Украины на основе компетентностного подхода. Имеет опыт преподавания риторики в светских и духовных учебных заведениях Украины. Разработала авторские проекты-концепции: “Центр риторической культуры”, “Библиотека риторических знаний от А до Я”, “Риторика гармонизирующего диалога” и др. Автор около 50 публикаций по изучению риторики в масс-медийной, филологической и педагогической отраслях.

Тема: Евроинтеграционный аспект исследования риторики как учебно-воспитательной дисциплины в системе высшего гуманитарного образования Украины начала XXI столетия

Резюме: Статю посвящено исследованию риторики как учебно-воспитательной дисциплины в системе высшего гуманитарного образования Украины начала XXI столетия. Проблематика рассмотрена в евроинтеграционном аспекте изучения данного вопроса. В изложении уделено внимание отображению достижений европейской риторики в методических разработках украинских педагогов-риторов. Работа выполнена по случаю подготовки к участию в Международной конференции “Риторика в Европе” (Саарбрюккен, 2013).

Ключевые слова: евроинтеграционный аспект, риториковедческие исследования, риторика как учебно-воспитательная дисциплина, достижения европейской риторики, высшее гуманитарное образование Украины начала XXI ст.

5. Summary (engl.)

Author: **Olena SHCHERBAKOVA (Ukraine)**, Candidate of Philological Sciences, Senior Lecturer, a Senior Research Worker of the Theory and Methodology Department of Humanitarian Education at the Institute of Higher Education which belongs to the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine (Kyiv).

Olena Shcherbakova is a founder of investigations dedicated to the problem of heightening the efficiency of teaching rhetorical subjects at higher educational establishments in Ukraine taking into account the competence approach. The researcher has experience of teaching rhetoric at secular and clerical educational establishments of Ukraine. Olena Shcherbakova is a deviser of the following author conceptual projects: “A Centre of Rhetorical Culture,” “A Library of Rhetorical Knowledge from A to Z”, “Rhetoric of Harmonizing Dialogue”, etc. The author has about 50 editions on the problems of investigating rhetoric in mass media, philological and pedagogical spheres.

Summary. *The presentation is focused on investigating rhetoric as an educational subject in the system of higher humanitarian education in Ukraine*

at the beginning of the 21st century. The problem under consideration is studied from the standpoint of Euro-integration aspect. The author aims at revealing the existing achievements of European rhetoric in methodical works written by Ukrainian pedagogues of rhetoric. The investigation is fulfilled on the occasion of preparation for the International Conference “Rhetoric in Europe” (Saarbrücken, 2013).

Key words: Euro-integration aspect, rhetoric investigations, rhetoric as an educational subject, achievements of European rhetoric, higher humanitarian education of Ukraine at the beginning of the 21st century, methodical works, Ukrainian pedagogues of rhetoric.

The Article is focused on investigating rhetoric as an educational subject in the system of higher humanitarian education in Ukraine at the beginning of the 21st century. The problem under consideration is studied from the standpoint of Euro-integration aspect. The author aims at revealing the existing achievements of European rhetoric in methodical works written by Ukrainian pedagogues of rhetoric. The investigation is fulfilled on the occasion of preparation for the International Conference “Rhetoric in Europe” (Saarbrücken, 2013).

*** **

• Дякую за увагу •

*** **

• Je vous remercie pour votre attention •

*** **

• Vielen Dank für Ihre Aufmerksamkeit •

*** **

• Благодарю за внимание •

*** **

• Thank you for your attention •

*** **

Mes contacts:

= **Adresse:** 01014, Ukraine, Kiev-14, 9, rue Bastionna
l’Institut d’enseignement supérieur
Académie nationale des sciences pédagogiques de l’Ukraine;
= **tél.:** +38 (044) 286-63-68 (In.), (+38) 067-509-60-37 (mob.);
= **e-mail :** Elena-20075@narod.ru